

Rodzina dysfunkcyjna i jej wpływ na wychowanie dziecka.

Rodzina dysfunkcyjna jest zamknięta, zakłamaną, panuje w niej zaburzona komunikacja i zamieszanie co do ról. Jest nastawiona raczej na sztywne utrzymanie systemu rodzinnego, niż na rozwój swoich członków. Dysfunkcja rodzinna, której skutki dotyczą dzieci, może przybierać różne formy:

- alkoholizm, inne uzależnienia lub choroba psychiczna w rodzinie,
- przemoc fizyczna lub psychiczna, maltretowanie i wykorzystywanie seksualne, psychiczne opuszczenie dzieci (nieobecność emocjonalna rodziców), chłód emocjonalny,
- czynne odrzucenie i dewaluowanie dziecka,
- nadużycia emocjonalne, czyli używanie dziecka przez dorosłego do zaspokajania swoich potrzeb emocjonalnych (np. czynienie z niego powiernika spraw dorosłych, tworzenie koalicji z dzieckiem przeciw drugiemu rodzicowi),
- stawianie nieadekwatnych do rozwoju i możliwości dziecka wymagań - infantylizowanie dziecka lub żądanie spełnienia nadmiernych oczekiwań,
- przerost sztywnych wymagań nad okazywaniem miłości i czułości,
- nadopiekuńczość i nadmierna kontrola.

Rodzina jest systemem, dlatego właśnie zaburzone funkcjonowanie jednego z jej członków uderza w cały system rodzinny, a zwłaszcza w dziecko, jako najslabsze jego ogniwo. Aby możliwy był wszechstronny i właściwy rozwój dziecka w rodzinie, powinna ona posiadać następujące cechy:

- tożsamość i strukturę,
- autonomię i wspólnotę,
- skuteczną komunikację,
- otwartość rodziny na świat.

Dziecko wychowujące się w dysfunkcyjnej rodzinie doświadcza:

- życia w ciągłym stresie i napięciu,
- koncentracji myśli, uczuć i postępowania wokół członków rodziny,
- zaprzeczenia na zewnątrz o istnieniu problemów w rodzinie,
- izolacji społecznej rodziny, spowodowanej utrzymywaniem tajemnicy rodzinnej,
- zamiany ról w obrębie rodziny (np. matka przejmuje rolę ojca, starsze dzieci przyjmują rolę rodziców dla młodszego rodzeństwa),
- trudnych emocji: wstydu, bezradności, niepewności, lęku, strachu, poczucia winy, żalu, tłumionej złości i wściekłości.

Dziecko aby przetrwać w takiej rodzinie musi przystosować się do sposobu jej życia, gdyż jest zbyt słabe, aby coś zmienić w rodzinie. Niedostatecznie wspomaga ona jego w pokonywaniu zadań rozwojowych, dostarcza mu natomiast urazowych doświadczeń:

- frustracja: niezdolność rodziny do empatycznego zrozumienia i zaspokajania potrzeb dziecka, zaniedbywanie, opuszczenie, odrzucenie, nieadekwatność,
- inwazyjność: niezdolność rodziny do powstrzymywania się od naruszania granic dziecka (agresja słowna, przemoc fizyczna, seksualna, nieadekwatność).

Naturalną reakcją na niezaspokojenie podstawowych potrzeb i inwazyjność rodziców są trudne emocje przeżywane przez dziecko:

- bunt, złość, wściekłość,
- panika, lęk, przerażenie,
- rozpacz, żal, smutek.

Członkowie rodziny nie potrafią poradzić sobie z tymi emocjami dziecka. Budzą one w nich złość,

dlatego rodzina:

- nakazuje podtrzymywanie tajemnicy rodzinnej (*Nie mów!*)
- zakazuje wyrażania prawdziwych emocji (*Nie czuj!*)
- zakazuje korzystania ze swojego rozsądku w ocenianiu sytuacji (*Nie myśl!*)
- podtrzymuje dysfunkcyjne relacje (*Nie ufaj!*)

Takie negatywne przystosowanie dziecka może objawiać się licznymi niekorzystnymi symptomami w sferze:

- zachowania (*np. przymus kontroli postępowania innych ludzi; gotowość do poświęcania siebie, rezygnacji z własnych potrzeb, planów, pragnień, marzeń; odreagowanie emocji w działaniach impulsywnych – obżarstwie, aktach agresji słownej lub fizycznej*),
- emocji (*np. zaburzenia kontroli emocjonalnej; nadmierne tłumienie lub utrata kontroli nad wyrażaniem uczuć; depresyjność*),
- samooceny (*niskie poczucie własnej wartości, brak wiary w siebie*),
- relacji z ludźmi (*np. trudności w tworzeniu bliskich i trwałych związków z ludźmi; przyjmowanie odpowiedzialności za innych*),
- zdrowia (*np. nadużywanie leków uspakajających i przeciwbólowych, alkoholu, narkotyków; zaburzenia psychosomatyczne*).

Formy pomocy dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych to przede wszystkim profilaktyka czyli pomoc w zapobieganiu destrukcyjnym skutkom i pogłębianiu się urazów. Profilaktyka obejmuje zajęcia edukacyjno-rozwojowe, budowanie alternatywnego do środowiska dysfunkcyjnego środowiska rozwojowego oraz pomoc psychologiczną.